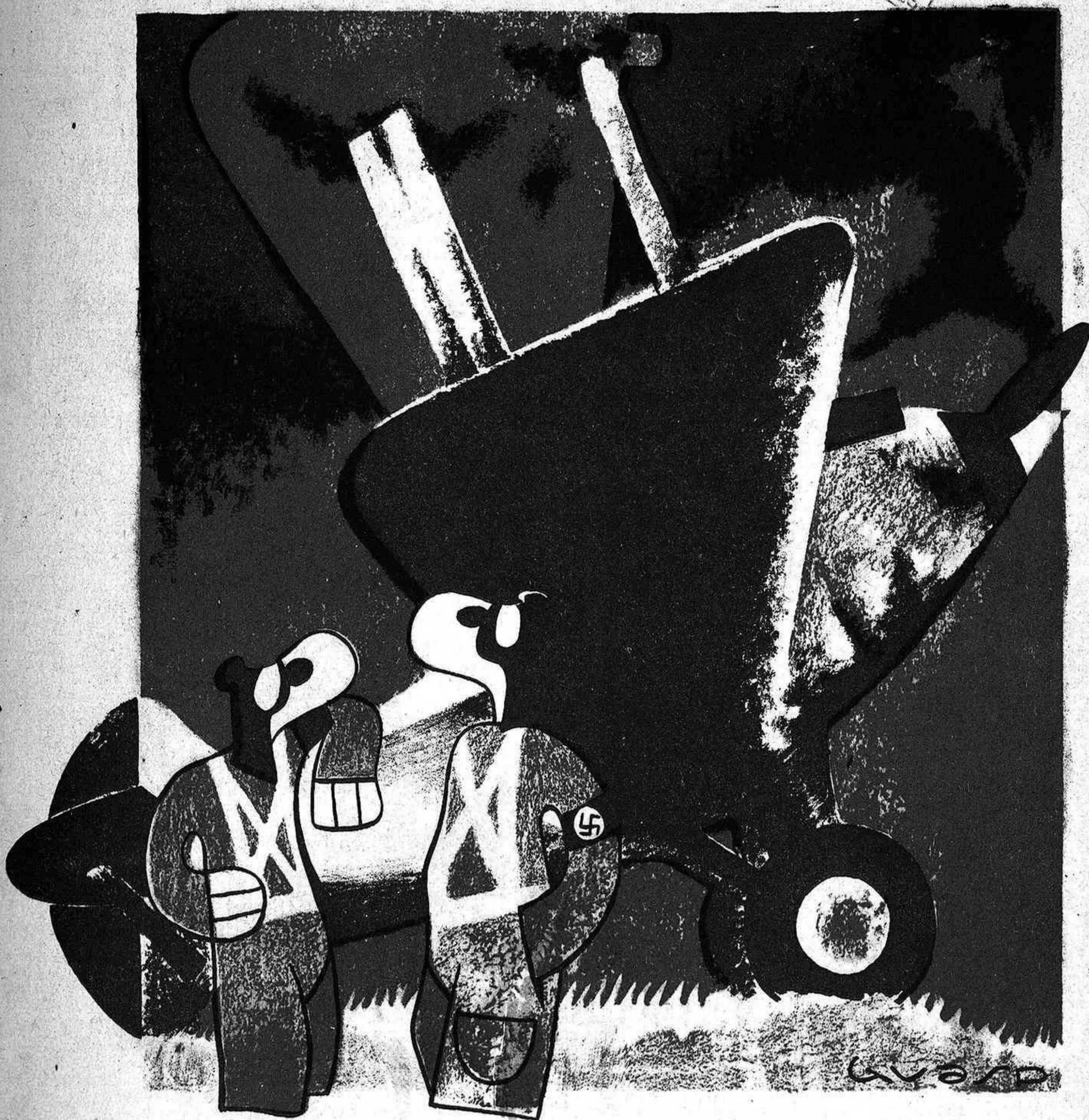

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ: ARAGO, 290 ■ ADMINISTRACIÓ: RAMBLA DEL MIG, 17
TELÈFON 23994 ■ TELÈFON 1993

PERTANY A LA BIBLIOTECA
DE
L'ATENEU BARCELONÈS

CINQUANTA CÈNTIMS

—La Comissió anglesa ens declara culpables!
—I com ho tolera, això, el Comitè de la No Intervenció?

(Dibuix de Guasp)

—Remarque ha estat privat de la ciutadania alemanya.
—N'hi ha que tenen sort!

(Dibuix de Narro)

CONCURS d'Anècdotes del front i de la reraguarda

TOTS ELS SOLDATS
I ELS OBRERS PODEN
PRENDRE-HI PART

VINT premis majors VINT

MIL premis de consolació MIL

"L'ESQUELLA DE LA TORRATXA"
ha allargat el termini d'admissió fins al 19 de setembre

Hem rebut milers d'anècdotes i les hem de classificar mentre ens n'arriben milers de milions que ja són pel camí

—Amic Benito: El canvi de presoners se'm fa difícil, perquè els nostres s'estimen més ésser presoners de la República que lliures entre nosaltres.

(Dibuix de Porta)

ENERGIA

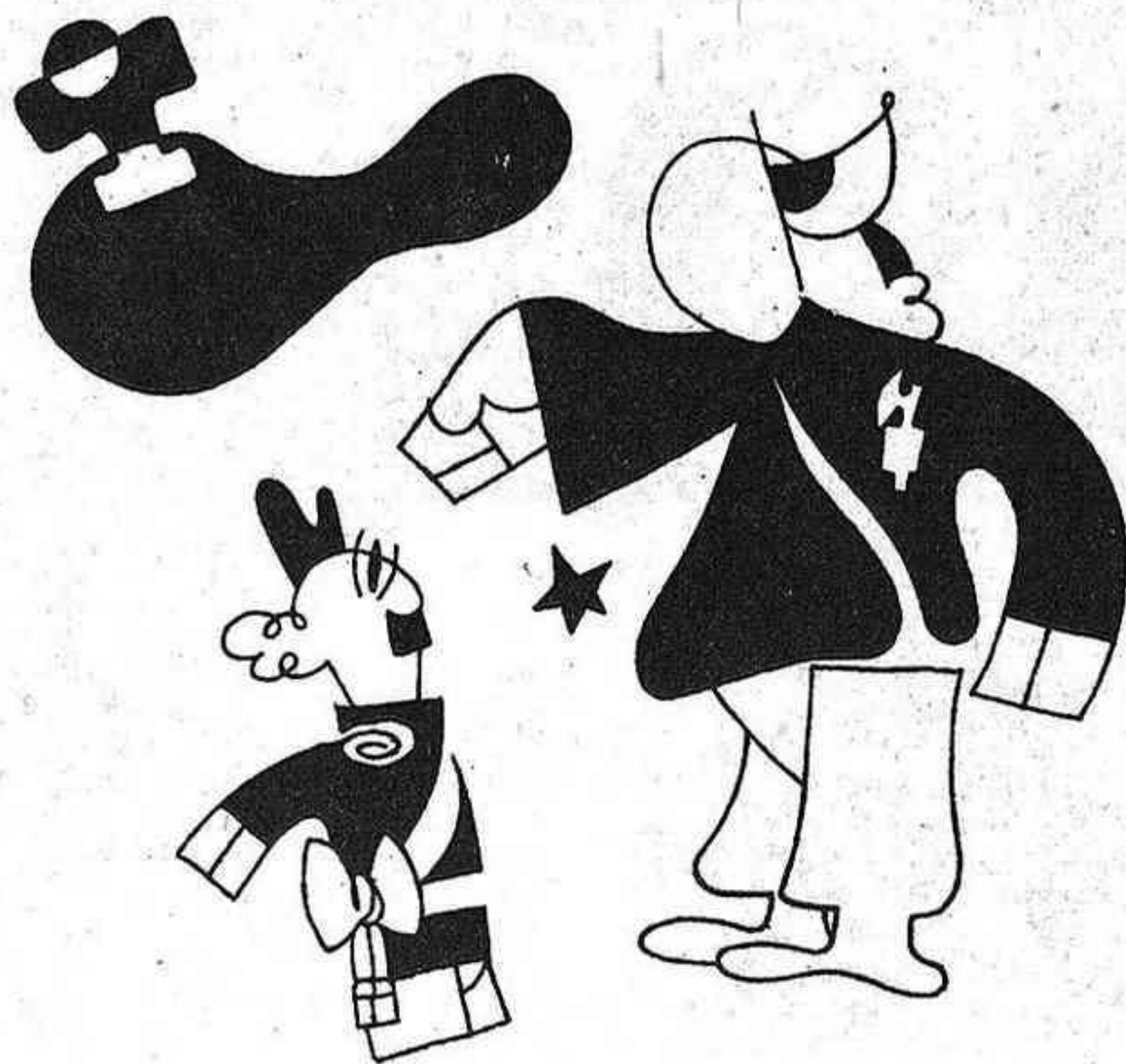
—Henderson ha anat a Londres, Corbin ha anat a París, Maiski ha entrevistat a Bonet i Bonet a Bullitt.
—Ai, Déu meu!

(Dibuix de Subi)

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

ANY, LXII

NUM. 3081

—Suspendre les execucions? Que vols que et prenguin per un perdonavides?

(Dibuix de Guasp)

E D I T O R I A L

VISCA LA PEPA!

Franco, quan es tracta de fomentar la vida, anant contra la mort i eliminant-ne les causes, es desconcerta i vacilla. No respon!

Això va passar, quan el «pla anglès» proposava la retirada de voluntaris per desglossar el volum de la lluita i reduir a la simplicitat originària d'una guerra civil els estralls del que ara és una guerra d'invasió, o més ben dit: una guerra de «no intervenció», amb totes llurs terribles conseqüències imprevisibles i indeturables.

A Franco, tot allò que mena a la revitalització de l'Espanya que ell deia que salvaria, el desconcerta i li sembla paorosa i prematur.

Ell no concep la reconstrucció de la Pàtria abans no sigui totalment esmicolada.

Ell sap que serà el darrer de morir penjat, i vol perllongar la matança. Ara la proposta del Govern Espanyol de suspendre les execucions li ha portat un sobressalt de pressentiments tèrbols.

—Potser ja m'ha arribat l'hora! — deu ver pensat.

Els estrangers abunden també en aquesta teoria peregrina del lalal de la invasió.

Els compten els naturals del país i en dedueixen les xifres de la fatídica «depuració» diària. En fer el balanç, diuen:

—Encara no estem segurs! Els indígenes encara són massa colla.

I com una flor d'aquest esperit de necrofilia, que serveix de bressol mortuori al «Movimiento Salvador», la flor de cementiri que és la desfilera grotesca de Millan Astray, escampa el perfum d'una malastrugança obtusa, que tot ho pren i tot ho exalta al neguit de matar depressa, amb uns udols intermitents de paroxisme criminal i de vesànica inspiració irretempta.

—«Viva la muerte!»

—«Muera la inteligencia!»

Ara, als cadells del general traïdor, diplomats per la tècnica alemanya per fer de «cicerones» del saqueig de la Pàtria envaïda, els ha dit el borni neotàfic:

—«Vuestra primera

paga para el uniforme, y la segunda para la mortaja.»

Hom sent vessar per tot, l'esperit olla d'aquest afany de matança i de destrucció poca-solta i obcecat.

Hom resisteix de mala gana unes irresistibles games de cridar:

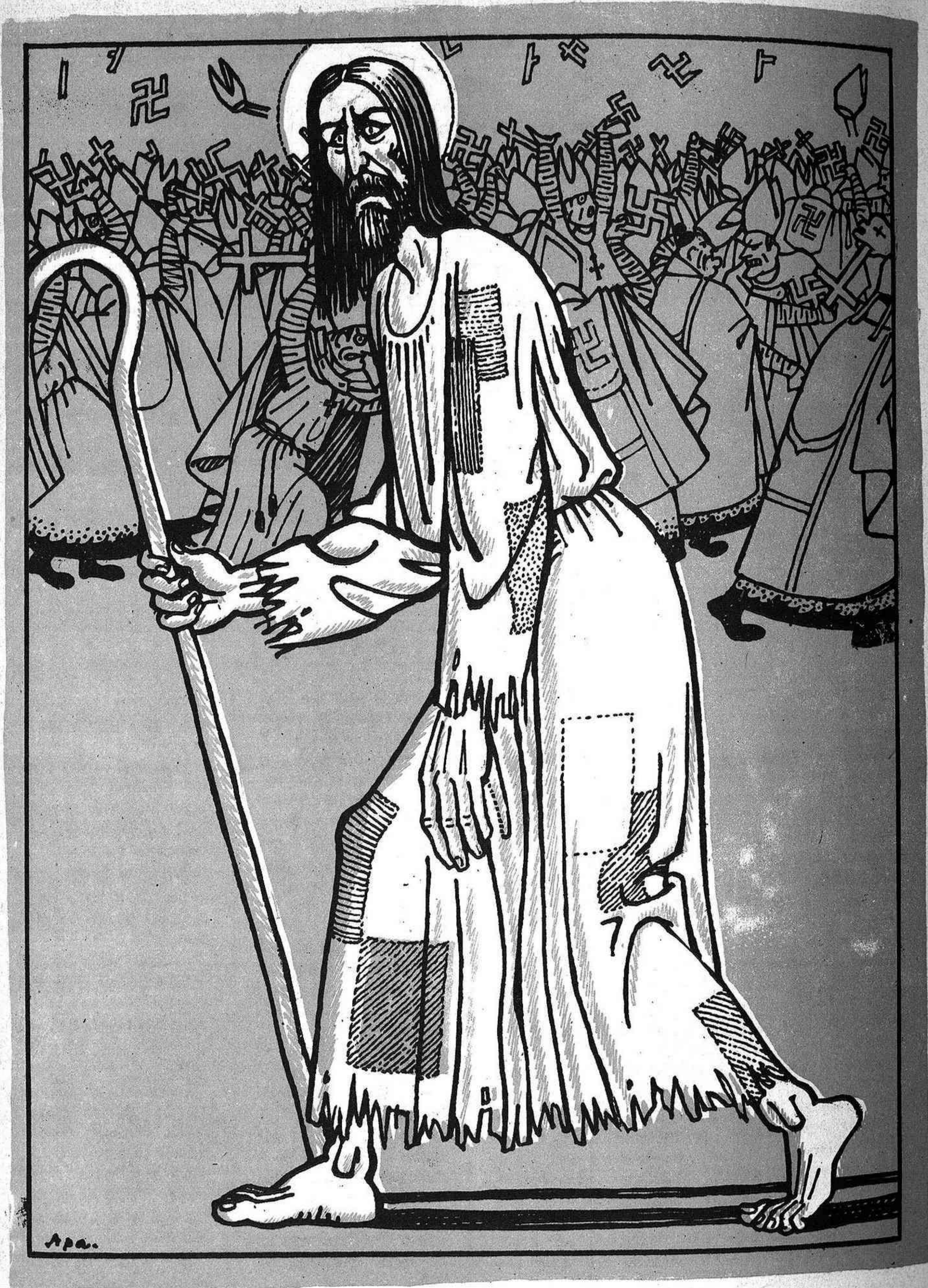
—Visca la Pepa!

Pero sobre que un «visca» fóra detonant, és massa tràgic tot plegat per prendre-s'ho així.

I fent marxa enrera, en la desmesurada reacció irreflexiva contra els enterradors del país, hom pensa que cridar: Visca la Pepa! encara fóra donar-los la raó.

Al cap i a la fi, «ells» en diuen «la Pepa» del «carretón» dels morts.

ELS BISBES DE FULDA I ELS DE SALZBURG

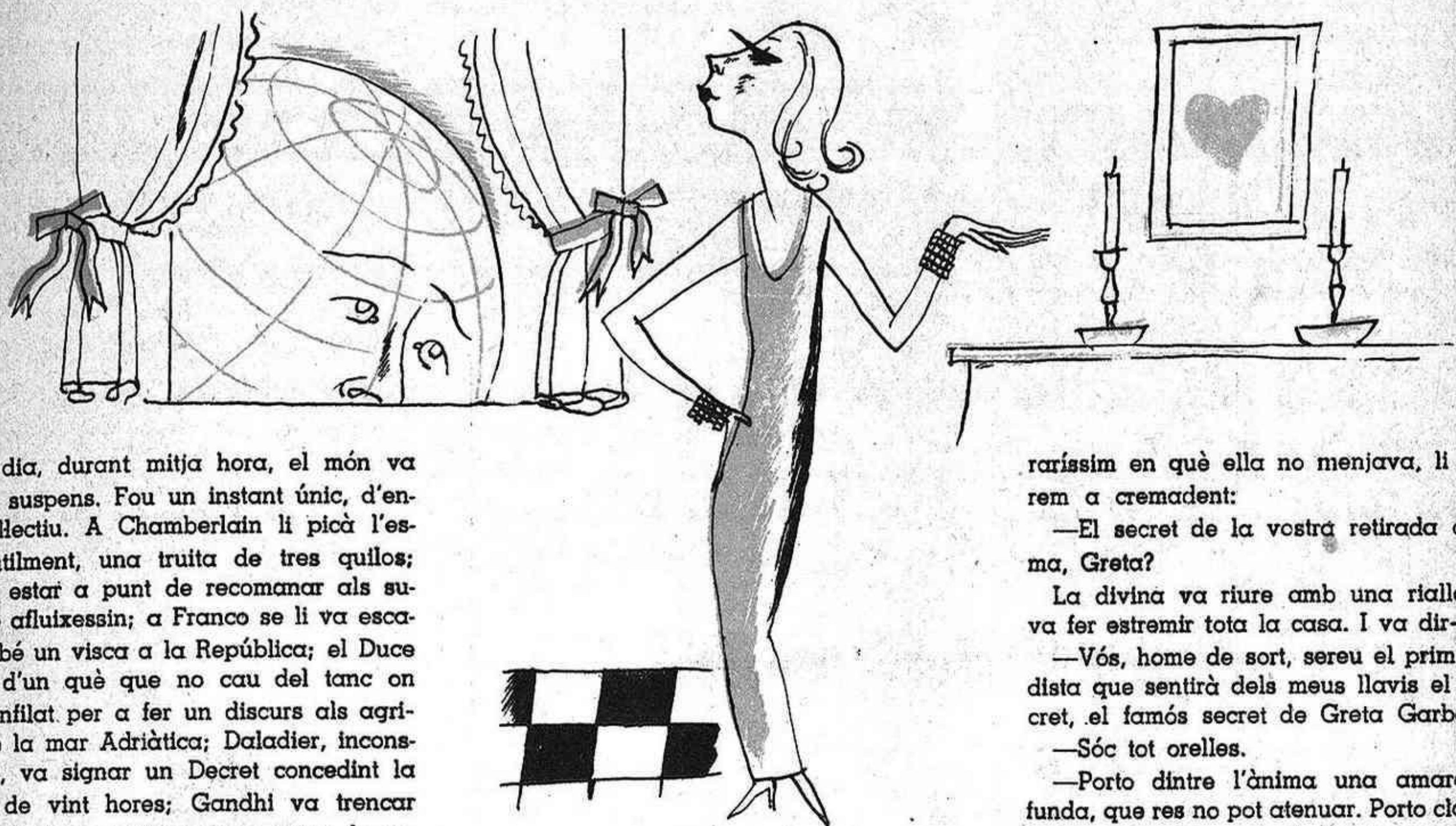

Crist — No n'hi ha per renegar?

(Dibuix d'Apa)

Un secret que deixa d'ésser secret

El perquè de la retirada de Greta

L'altre dia, durant mitja hora, el món va restar en suspens. Fou un instant únic, d'ensomni col·lectiu. A Chamberlain li picà l'esquer, inútilment, una truita de tres quillos; Hitler va estar a punt de recomanar als sudetes que afluessin; a Franco se li va escapar gairebé un visca a la República; el Duce va anar d'un què que no cau del tanc on s'havia enfilat per a fer un discurs als agricultors de la mar Adriàtica; Daladier, inconscientment, va signar un Decret concedint la setmana de vint hores; Gandhi va trencar l'abstinència i va menjar-se una cuixa de pollastre; els àrabs de Palestina s'abraçaren amb els jueus; els japonesos es declararen anti-imperialistes; els bisbes alemanys feren les paus amb l'Església germànica; el Sant Pare va fer les paus amb els cristians.

Què havia passat al món? Simplement: les agències telegràfiques llançaren als quatre vents la notícia que Greta Garbo es retirava del cinema.

EL REFUGI DE GRETA

Llegir això i commoure'ns fins al moll dels ossos, fou tot u. Greta, la divina Greta, ple-gava el rami Mobilització general de periodistes, de fotògrafs, d'aficionats al cinema... Qui publicaria el primer interviu? Qui recolliria la darrera mirada lánquida de la dona-esfinx?

Qui? Nosaltres! Quin dubte hi ha! Un reportatge sensacional com aquest, precisament és la nostra especialitat.

Avions, vaixells, ferrocarrils, automòbils, bicicletes, patinets, tots els mitjans de locomoció més moderns, més ràpids i més costosos, han estat posats a disposició nostra per tal d'entrevistar-nos ràpidament amb la divina.

Naturalment, el secret professional ens priva de revelar on trobarem Greta. Bastarà dir, com el lector ja pot suposar, que es tracta d'un veritable paradís, en una bellíssima cala d'un mar que no direm si és llatí, sota d'un cel blau quan els núvols no el cobreixen.

Nosaltres descobrirem el refugi de l'artista gràcies a un acudit genial que, per tal de donar-nos to, revelarem als lectors. De tan senzill, fa caure d'espatlles. És l'ou de Colom. Atenció: agafarem el llistí telefònic, cercarem la «g», Garbo... i no l'hi trobarem. Ja veieu si n'és de senzill.

LES PREFERENCIES CULINARIES

Arribarem a la residència de Greta en caure la tarda. Queia la tarda i ens queia l'estómac de la gana que teníem. No en va havíem fet molts quilòmetres de camí que, malgrat haver-los fet en automòbil, cansen.

Però arribarem a punt. Trobarem la divina Greta lligant les tomaqueres de l'hort, ajudada pel seu marit, el compositor Stokowski.

—«Well» —ens digué Greta—. Arribeu en el precís instant que triava uns tomaquets per a fer una amanida.

I, adreçant-se al seu marit, li digué un d'aquells cansats i interminables «Oi, darling?», que han fet trontollar el món. El marit, però, atrafegat amb les canyes de les tomaqueres, no l'escoltava.

Al cap de cinc minuts estàvem asseguts al voltant de la taula de l'estrella, lliurats a la tasca de devorar unes magnífiques costelles d'anyell i una copiosa i variada amanida.

La divina menjava amb una passió per nosaltres insospitada. Devorava les menges amb una fúria que ens recordava un film, i no precisament d'ella, sinó aquell famós Enric VIII que d'una queixalada liquidava un pollastre.

Com que no poguérem reprimir un comentari, Greta va respondre'ns:

—No em coneixeu. No em coneix ningú. Jo, contra l'opinió general, sóc una dona de molta vida. Em plau menjar molt i menjar fort. Res de requisits ni de fineses. Una de les meves debilitats: l'all-i-oli mediterrani.

—Bravo, Greta!

EL SECRET

Però, com el lector comprendrà, no havíem pas fet tants i tants quilòmetres per a parlar de cuina amb l'artista. Aprofitant un moment

raríssim en què ella no menjava, li disparàrem a cremadent:

—El secret de la vostra retirada del cinema, Greta?

La divina va riure amb una riallada que va fer estremir tota la casa. I va dir-nos:

—Vós, home de sort, sereu el primer periodista que sentirà dels meus llavis el meu secret, el famós secret de Greta Garbo.

—Sóc tot orelles.

—Porto dintre l'ànima una amargor profunda, que res no pot atenuar. Porto clavada al cor una espina que, de no treure-me-la immediatament, seria causa de la meua mort.

I, aixecant-se dramàticament, Greta s'ha recolzat a l'ampit de la gran finestra, cara al mar que en aquesta hora adquiria una tonalitat misteriosa, color d'òpal. Molt més misteriosa que la mar, amb una veu profunda, com parlant només per a ella, Greta va continuar:

—Per si no ho sabíeu, jo sóc una gran actriu còmica. El meu somni d'aurat era que la gent, a les butaques, veient els meus films, es morís de riure!

Un silenci, i Greta reprèn:

—Ja heu vist quin fracàs més espantós! El món es va entestar en prendre's seriosament, patèticament, les pel·lícules que jo interpretava en broma. Les meves actituds, les meves ganyotes que jo imaginava per a fer riure, feien plorar a llàgrima viva.

En una d'aquelles inimitables transmutacions de veu que tots li coneixem, Greta ens ha dit de cop i volta:

—Vosaltres, els escriptors, en teniu bona part de culpa. Mai en la meua vida havia llegit tantes bestieses com les que heu escrit relativament a mi. Sortosament, altres figures m'han rellevat en la popularitat. Ara, ocupats amb Hitler, em deixen una mica tranquil·la. Creieu que respiro... I aprofitant aquesta tongada d'oblit, em retiro del cinema per a veure si puc enterrar «l'esfinx», la «dona divina», l'«enigmàtica» i totes aquestes històries que us heu inventat.

La serventa va posar fi a l'entrevista, fent una entrada d'aquelles de comèdia:

—Senyora: la taula està servida.

Encara no havíem acabat de berenar, i ja ens cridaven per a sopar... El periodista, quan la mestressa de la casa, per compromís, va dir-li: «Quedeu-vos uns dies amb nosaltres», la va agafar pel mot. I pensa fer-hi molts anys.

Els màrtirs del 13 de setembre

Tots plegats pequem d'una mica d'injustos. Els màrtirs de l'11 de setembre s'enduen totes les devocions populars deixant a l'ombra uns altres màrtirs dignes si no de major d'igual recordança.

D'uns màrtirs als altres, hi van només quaranta-vuit hores de diferència. Si uns són els màrtirs de l'11 de setembre, els altres són els màrtirs del 13 de setembre.

El lector haurà endevinat que els màrtirs del 13 de setembre foren els prohoms de la Lliga Regionalista que es deixaren engatussar pel general Primo de Rivera, que els va prometre l'autonomia de Catalunya a canvi de l'ajuda al seu cop d'Estat. Ells, pobres, carregats de bona fe, una vegada més es volien sacrificar per la pàtria, i era un sacrifici el que homes d'un tan acusat espe-

rit civil com eren els senyors Cambó, Ventosa, Puig i Cadafalch, etc., anessin de braçet amb un militarot espanyol d'aquells que se subleven.

El sacrifici dels màrtirs del 13 de setembre, però, fou estèril. Les il·lusions els duraren poc. Només unes hores. Durant el banquet aquell inaugural de l'Exposició del Moble, el dictador es desdigué de totes les seves promeses i, tocant a Catalunya, digué al senyor Puig i Cadafalch que s'alegrava de veure'l bo.

El senyor Josep Puig i Cadafalch és el màrtir representatiu del 13 de setembre. No té monument a Barcelona, perquè el país és oblidat i mai no es recorda d'aquells que li han volgut bé. A falta de monument, nos-

altres proposem que al 13 de setembre d'anys futurs, el poble, en multitud, acudeixi a dipositar corones en qualsevol de les cases que el geni arquitectònic del senyor Puig i Cadafalch va deixar escampades per Barcelona.

Potser com a casa més representativa d'aquell 13 de setembre gloriós, podríem anar a la casa d'en Pich, de la Plaça de Catalunya, edifici on convergiren el talent financer del prohoms radical i la inventiva artística del prohoms de la Lliga i la qual casa, per a arrodonir el simbolisme, ha estat bombardejada pels facciosos. L'esperit de Primo de Rivera, des de l'altre món, persegueix encara els esperits dels senyors Pich i Puig, màrtirs del 13 de setembre.

"SOLO, FANÉ Y DESCANGALLADO"

—Ha mort el príncep d'Astúries.
—Ah! Però encara era viu?

(Dibuix de Narro)

HERALDO DE ARAGON

DIARIO INDEPENDIENTE DE LA MAÑANA.—EL DE MAYOR TIRADA EN ESTA REGION

Año XLIV.

ZARAGOZA, 5 de agosto de 1938.-Tercer Año Triunfal

Número 14.972

Las hordas que en la zona del Ebro no quieren dejar el paso franco a los soldados del general idem, estan compuestas exclusivamente de españoles, al objeto de dar gato por liebre al Comité de No Intervención

Ayer nos tomaron El Pelo, que es una posición bastante incómoda para poder mantenernos en ella

PARTE OFICIAL DE GUERRA

Parte oficial de guerra del cuartel Generalísimo del General o general del Generalísimo, correspondiente al día de ayer: (Nos lo hemos gastado todo en los titulares.)
Salamanca, 14 de septiembre de 1938.

CONTRA UNOS MALEANTES

Aquí no hay otros católicos que nosotros, que lo somos más que Dios

No es la primera vez, ni será la última, que tenemos que enfrentarnos con una pandilla de maleantes que habiendo sacado patente de curso intelectual, van por el mundo asesinando la Etica, la Lógica y la Numismática.

Nos referimos, casi, sobra concretar, a esos cretinos que responden a los apodos de Maritain, Mauriac, Bernanos "and Co.", que para ofender más a la moral se llaman a sí mismos católicos.

Tales individuos, que no se agitan sino al son que les tocan las Logias internacionales, vienen arremetiendo en su campaña de desprestigio de la España nacional, ensartando mentira tras mentira y vertiendo infamia tras infamia.

Mercenarios del bolcheviquismo, de origen judío todos ellos, solapados detrás de unas confusas ideas liberales los referidos escritores (ya que el calificativo de escritor, que puede aplicarse a un Pemán, es tan hermoso que ellos no lo merecen) pretenden insinuar que Dios podría muy bien estar del lado rojo. El pretendido espíritu religioso, evangélico de Maritain y sus secuaces, no podía encontrar una argumentación más grotesca. Porque hasta Dios sabe que él está con nosotros! Cómo no va a estar Dios con nosotros, si nos lo han asegurado un nuncio con trompeta, tres arzobispos y veintinueve obispos, veintinueve. A ver si los rojos presentan un mejor elenco purpurado, y entonces ceeremos a "Monsieur" Maritain.

Claro que, al fin y al cabo, eso de que Dios esté o no con nosotros no deja de ser una frivolidad. Vale más un trimotor de bombardeo que Dios, y nuestros obispos, hablando en confianza, querrán convenirlo con nosotros. Grande, Libre e Imperial (ojo: no se trata de un tramvia) será España con Dios o sin Dios.

HAY QUE IMPONER A LA FUERZA UNA DISCIPLINA LIBREMENTE ACEPTADA

FECHA INOLVIDABLE

En ese cúmulo de efemérides que el Movimiento viene conmemorando, no podía faltar la de hoy, imperecedera entre las más imperecederas.

Hoy hace dos años, tres meses y un día (¡y qué día!) en que los rojos no se sublevaron. Jamás se había visto mayor desfachatez. Por parte de las derechas, de las falanges, de los monárquicos, de los carlistas, de los cedistas y de los radicales, se les hizo toda clase de perrerías para ver si, de una vez, se sublevaban. Y ellos, tan pacíficos, seguían sin sublevarse.

En tal fecha como hoy, los rojos no se sublevaron. Ante este simple enunciado, el corazón de todo buen español estalla de indignación. La provocación era evidente, el desafío era intolerable, el reto era directo. Toda la historia pingajosa de los republicanos se coronaba en esta nueva infamia: no sublevarse.

Al ver que los rojos no se sublevaban, un español cien por cien sonoro, enviado por Dios con franqueo ordinario, se sintió el alma sublevada y se sublevó él, para replicar adecuadamente la indignante no sublevación republicana.

Han pasados dos años, tres meses y un día. Las trompetas y los saxofones de la Historia pregonan la

HORA ESPAÑOLA LA SIESTA DE UN CRONISTA DE GUERRA

por Manuel Aznar

(Crónica del enviado de Heraldo de Aragón a los frentes de Cataluña)

En vista de los pocos incentivos que las operaciones militares ofrecen a la bien templada pluma del cronista, voy a contar a los lectores un sueño que esta noche, al filo de las horas levantinas, ha venido a visitar mi imaginación nocheriega.

Se me ha aparecido que el glorioso Ejército de Castilla, vencida ya toda la resistencia, se encontraba en las mismas puertas de Barcelona, la Barcina de los latinos y la Barcanona del coñac del mismo nombre. En la alegría vital y cascabelera de todo Ejército interviene por modo importantísimo el hecho de que tras el horizonte espere una hermosa ciudad que saquear... digo: conquistar. (¡Detente pluma, o si no te destemplo!) "Allí, al otro lado de esas montañas nos esperan ricas provincias..." —decía Bonaparte a sus soldados del Ejército de Italia, cuando rotos y descamisados iniciaban la marcha desde sus acantonamientos y quería el corso genial encenderles en el alma una gran ilusión:

Así, el Generalísimo, que si no es corso, usa corsé, ha hablado al Ejército de Italia... di-

fama de lo que es España: un solar por edificar, miserable, pero altiva, como altivos y miserables eran los que ponían picos en Flandes. Recordando aquel día de oprobio en que los rojos no se sublevaron, elevemos nuestros pensamientos al Caudillo y busquemos en nuestros bolsillos una perra gorda para la obra de la Hucha del Pobre de Solemnidad.

de España (¡pluma, pluma!), tras el Tibidabo, del latín *tibis*, del griego *dabo*, o sea te hartabas de dar. Y con el albo guante de la mano derecha, les indicaba que tras la cordillera esperan camas mullidas, restaurants que sirven dos platos y postre y películas de Clark Gable.

Contribuid a las quinientas doce suscripciones abiertas en nuestras oficinas

EL AVE QUE TIENE ALAS

La bicicleta voladora

Ankara, 15.—El tío de la bicicleta voladora ha hecho hoy su segundo experimento. Para ofrecer al público una sensación de seguridad, en vez de subir solo en el artefacto, ha cogido una turca y la ha instalado en la parte anterior del sillín.

Con la turca, el viaje ha sido un poco más difícil, pues la máquina nacía muchas eses. De todos modos, la prueba ha sido muy brillante y el coscorrón que el inventor se ha dado al descender, solamente le ha producido la rotura de tres costillas. El tipo na declarado que a la próxima vez sólo piensa fracturarse dos.

El invento parece que será adquirido en exclusiva por Mussolini, que piensa dotar de bicicleta voladora a todas las divisiones que envía a España, a los efectos de una más rápida y veloz retirada de "involuntarios" en los frentes cuando toquen las de pillar.—(Logos).

En ese momento que señaló un "alto" provisional a lo largo del flanco izquierdo del Cuerpo del Generalísimo (del cuerpo de su ejército, se entiende), el ala izquierda se trasladó veloz al centro, mientras el ala derecha del dispositivo corre hacia el extremo centro ligeramente inclinada al sur izquierdo, unos kilómetros más allá de la línea exterior del ala izquierda-derecha. ¿Está claro? Esto, a primera vista, parece una maniobra envolvente de la montaña de San Pedro Mártir, pero en realidad, el Ejército español ha quedado simplemente tocado del ala.

¿Qué partido podría tomar el mando marxista? Las decisiones del mando nacional eran precisas, veloces y baratas. ¿Quién vencería en esa pugna? No podía haber duda: una vez más la superioridad moral y combativa de los soldados de Musso... España (¡pluma: te rompo!), puestos al servicio de las purísimas concepciones militares del Generalísimo, imponían su ley i la Barcina de los latinos se abría de piernas con un gesto entre púdico y gozoso, ante el Ejército conquistador.

Y aquí, queridos lectores, me desperté. ¿Verdad que el sueño es bonito? Pues a soñar tocan.

MANUEL AZNAR

Hay que obedecer al Caudillo, hasta cuando no tiene razón

La ociosidad es la madre de todos los huesos

Amb el mateix èxit d'altres anys Comença la "saison" al saló de la "Société Récréative des Nations"

Aquesta vegada, però, s'ha format a la terrassa una penya de calaveres que, tot i la pluja, pretén arranjjar l'Europa

El «Café de la Société Récréative Des Nations (Café-Bar-Dancing-Reveillons)», de Ginebra, ha estat aquests dies de setembre animat com mai. El clima suís, tan propici al cultiu de la llet condensada, el formatge, els bombons de xocolata i el turisme, s'ha mostrat esplèndid. «Un clima tan suís com les vaques més grasses que pugui haver-hi al món», ha declarat una personalitat del món del turisme polític. A l'exterior plovia a bots i a barrals; però dintre el café s'hi estava deliciosament bé. Es el que observava el delegat anglès en persona, Lord Halifax, també en persona, i en anglès: «Mai no estareu tan bé dintre casa com quan plou a fora».

Naturalment, l'atmosfera hi era espessa i tèrbola; encara que no municipal: el fum de tabac de vint-i-una nacions i de les herbes de la que feia vint-i-dues, pujava en espirals o en anelles, segons el gust del consumidor, cap al sostre; «el fum de l'ideal comú de pau i tranquil·litat», observava molt encertadament un altre representant.

Al fons, damunt el taulell, a mà dreta, reia amb totes les seves dents el soci fundador del Café, Mr. Wilson; a l'esquerra, el blanc més blanc d'un quadrat, enmig del blanc menys blanc de la paret indicava que hi havia hagut un altre retrat.

—Sí —ens diu un dels socis—, aquest lloc era ocupat pel retrat de M. Aristide Briand; però es va trencar l'anella, va caure i ningú no s'ha cuidat després de tornar-lo a col·locar. Tenia massa bona fe, sabeu? —féu tot picant-nos l'ullet— i semblava que quan amaves a fer una petita trampa en el canari et mirés malament. Ja està bé on està. Bé —acabà— ara estigueu quiet i no destorbeu, que va a començar la sessió.

LA SESSIO

D'un recó de la gran sala se sentí:
—Plam, plam!
—«¡Voy!»—féu M. Joseph Avenol, el conserge.

I hi corregué.
—Què serà?
—Quatre cafès i un joc de cartes. Diu que hi ha bullit?

—No me'n parli! Ara mateix diuen que a la Junta hi ha qui vol proposar sancions als que fan trampa a la manilla. «¡Voy!» Ja em perdonaran, toro tot seguit.

I M. Avenol, amb la «serviette» —la servilleta, o sigui el tovalló, com deia l'altre— al braç, s'allunyà tot obsequiós per a servir una altra taula de socis mentre el clecl!, clecl! dels dòminos, els cops a les taules, els crits d'«arrastrol», «doble sis», «la groga», «tancat!», omplien l'espai.

—Què diu —li preguntaren a l'altra taula—, que ens volen aplicar sancions? Ja se'n guardaran bé prou! Oh! I hi ha qui en voldria posar als que no són socis! A veure si per venir a jugar al dòmino un parell de vegades a l'any m'he de comprometre no anant a comprar a l'adroguer de la cantonada! Ja us dic jo que hem caigut ben avall!

—Oh, veurà, és que el Reglament...—insinuà tímidament el conserge.

—El Reglament! I qui el llegeix el Reglament?

I si diu això, es modifica i en paus. Nosaltres som ací per passar l'estona i no per ficar-nos amb l'altra gent. Mentre ací un hom es porti bé, fora que faci el que vulgui, que no ens interessa.

A veure si encara ens vindran amb allò de la moral i les bones maneres! No som a casa nostra? I doncs què!

El conserge, pobre conserge! havia d'anar d'una taula a l'altra i tot eren preguntes sobre tot.

—Què us sembla això de la guerra d'Espanya? Aquest diu que els republicans atacaran ara per ací, quan es veu prou clar que si no ho fan per darrera aquesta capsa de llumins estan ben perduts—deia un estratega.

I el Joseph vingà donar la raó a tothom.

A tothom no; perquè hagué d'amençar un soci que feia la guerra de Xina i ja havia trencat tres bocs de cervesa Pilsen, o sigui tres discs del Riu Groc. Però com que no el podia amenaçar amb sancions, l'altre continuà com si tal cosa.

Aleshores se sentí una cullereta que remenava en un got buit i, com que la cosa no era corrent, tothom callà. Què passarà?

—El senyor President té ganes...

Clecl!—féu una fitxa de dòmino damunt del marbre. I el que jugava interrompé el conserge:

—Que hi vagi.

—El senyor President té ganes de parlar.

—Ah!—féu tothom. I el silenci es féu tot sol i el President parlà.

EL DISCURS DEL PRESIDENT

—Senyors i consocis —començà dient—. Ja veuen que a fora plou que és un gust i ací s'hi està molt bé. Hi ha qui es pensa que ací hi som per arranjjar l'Europa i no fan més que pertorbar la bona marxa de la Societat reclamant l'aplicació del Reglament. Jo no sé quin gust hi troben, però n'hi deuen trobar. Que si l'article 16, que si el 17, que si el 18. Hi ha alguns socis que han proposat suprimir aquests articles pertorbadors. Però això exigiria assemblea general extraordinària, permís del governador civil, etc., per Reforma dels Estatuts. Una pila de molèsties i el perill que la Junta fos canviada. I això, per la pau de la Societat, no convé de cap de les maneres. Però tot es pot

compaginar. Podem, simplement, desnumerar aquests articles i quan ho estiguin, com que són articles numerats i no tenen nom, no hi haurà qui els conegui ni qui els trobi ni qui els pugui citar o reclamar-ne l'aplicació. Del 15 passarem al 19 i en paus. I com que la pau és el que ací venim a defensar... em sembla que...

En aquell moment, en dues taules apartades els assistents, amb veu llastimosa, començaren a cantar; en una uns pobres xinesos el «Shanghai Lil», allò tan conegut que fa:

Tararira tararira tararira...
Tararira, tararira, tarari,
Tiro, tiro, tiro,
Totiro, tiro, tiro,
Tiro, tiro, Shanghai Lil.

I, a l'altra, uns espanyols amb allò de:

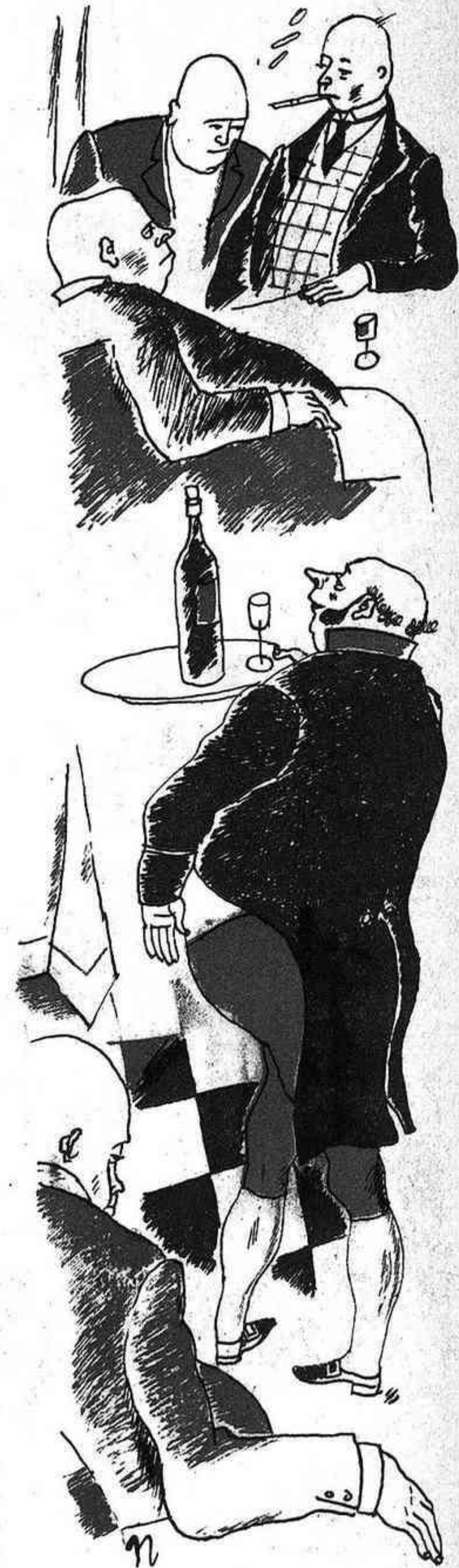
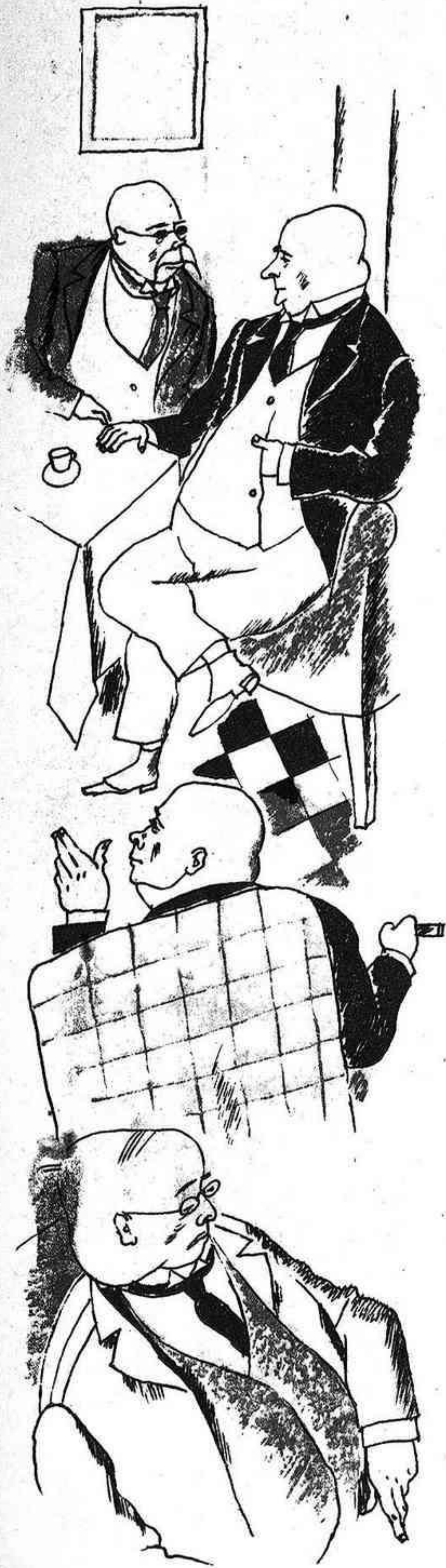
Sola en la vida.
Soltera i sola en la vida,
por una mala partida...

—Senyors —digué el President—, d'aquesta manera no es pot parlar seriosament. Facin el favor de sortir, que a la terrassa hi trobaran potser qui els escoltarà. Ací no estem per llàstimes ni compromisos.

—Però —objectaren els interpellats— és que nosaltres també som socis i volem que se'ns escolti.

—Un altre dia serà, germans. Nosaltres venim a Ginebra per divertir-nos bé i honestament, com deia aquella mestressa d'edifici públic. Ara, si algun soci us vol auxiliar, com he sentit a dir per ací, haurà d'ésser fora de l'establiment.

Al carrer s'hi han reunit alguns socis a discutir, perquè ací, senyors, els Estatuts prohibeixen parlar de política. Al guardarrobes podran recollir els paraigües, perquè plou molt.

A petició de nombroses famílies

Va anar d'un què que al Liceu no es trobessin sense primera ballarina, puix va córrer la veu que Roseta Segòvia no tornava.

Aleshores, en Magrinyà va proposar posar de primera ballarina una deixeble seva que porta fetes ja algunes exhibicions magnífiques. Però ai que la noia no estava sindicada!...

—Ja se sindicarà—proposaren.

—No, no pot ésser. Agafeu qualsevol noia del cos de ball—li respongueren els delegats sindicals.

★

—Així, voleu dir que per aquests senyors tothom és igual.

—Evidentment.

—I que si un dia, per exemple, Pau Casals no pogués sortir a l'estranger, ells agafarien qualsevol violoncellista de cafè de barriada i l'enviarien a donar concerts.

★

—I quan s'inaugura aquesta temporada del Liceu?

—Molt aviat.

—¿Continuaran fent funció a les tardes dels dies feiners?

—Naturalment.

—Així, el Liceu continuarà essent una mena de restaurant popular, d'aquells que només poden anar-hi els que no treballen, car la gent que té necessitat de guanyar-se la vida sempre arriba a misses dites.

★

Un comentari pescat a la Rambla, a la sortida de «La feréstega domada»:

—Si Shakespeare hagués estat aquesta nit aquí, s'hauria adherit al partit dels que diuen que les seves obres no són seves. Aquesta «Feréstega» no la coneix ni el seu pare!

★

No es pot fer «Katiuska» perquè un dels autors de la lletra s'ha fet facciós. Els altres autors, el del restant de la lletra i el de la música, s'hauran de fer també facciosos. Aleshores els representaran l'obra, com representen les de Guerrero i les de Moreno Torroba.

★

El senyor Fernández Burgas, empresari al qual feren famós els seus mitjons de fantasia i els seus deutes encara més fantàstics, porta pel Nord d'Espanya una companyia de comèdia capitanejada per Niní Montiam.

El senyor Fernández Burgas deu fer encara no uns vuit o deu mesos, va publicar uns articles en un diari barceloní oferint-se als poders públics com a endegador del teatre de la nova societat.

Fou aleshores quan circulà aquella frase: —No sé per què en Burgas ha de criticar l'actuació del «Comité Económico del Teatro»... Si ell va ésser una mena de precursor del Comité, en matèria de no pagar ni a «Cristo»...

★

Francesc Casanovas estrena al Romea una obra titulada «El Imperio de los Gangsters». El títol, com hi ha món, és original. Pel cap baix, recordem mitja dotzena de films americans que es deien així.

L'escenari del Romea és predestinat. Primer, una comèdia de «toreros». Ara, una de «gángsters». La pròxima serà de «meuques». Tot sigui pel teatre nou.

HUMANITARISME

—Oye Fritz, ma parese que estoy inventando una vacuna contra los bombardeos de poblaciones siviles!

(Dibuix d'Alpresa)

França està preparada

Anglaterra ajudarà França Rússia ajudarà Txecoslovàquia Polònia, Hongria, Romaniaa no m'ajuden

Però, no t'ajudo jo?

Benito, estic parlant seriosament!

(Dibuix de Bojarull)

"UNITATS DE XOC"

El "Llibre Verd" dels nostres ninotaires Kalders i Nyerra

Els carrabiners de "L'Esquella de la Torratxa" van essent un llibre de guerra que ens fa quedar d'allò més bé

Potser els nostres lectors han trobat a mancar, fins ara, la nostra veu autoritzada, per bé que riallera, en el concert desconcertant i inacabable dels justíssims elogis que, públic i crítica, han vingut dedicant, amb una assiduitat envejable, al llibre de guerra «Unitats de Xoc», escrit pel ninotaire i ex editorialista de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA Pere Calders i il·lustrat pel nostre no menys cèlebre ninotaire Nyerra, aquell que dibuixava aquells ciutadans-morses, que ja s'havien immortalitzat a les nostres mai prou llegides pàgines.

Es natural, per altra part, i vostès se'n faran perfectè càrrec, que nosaltres no havíem pas d'ésser els primers de bombejar uns companys que són tan consubstancials amb l'obra benemèrita que fem, tot fent broma, els que fem L'ESQUELLA, doncs semblaria que ens bombejàvem nosaltres mateixos.

Per a nosaltres, l'èxit esclatant de Calders i Nyerra, els «marciats carrabiners» de casa, com els diem a casa nostra, que és la de vostès (Aragó, 290), no ha estat gens sorprenent. Els hem criat als nostres pits, encara que mal ens està el dir-ho, i res que ells facin, per bo que sigui i per molt que vostès ho celebrin, no ens pot venir de nou.

Es per això que hem volgut que tothom digués la seva, i nosaltres, acostumats a esperar i més acostumats encara a què el temps ens doni la raó, no ens ha semblat mai tard per dir la darrera paraula i resumir, amb el nostre prestigiós i mai prou ponderat criteri, tots els afalacs que han estat prodigats als nostres benvolguts companys.

La nostra actitud, modesta com la violeta i plena d'un perfum subtil d'honesta satisfacció, ha estat premiada per la negligència dels entesos, que sempre baden i sempre es deixen el millor al tinter o a la lavativa de l'estilogràfica, com deia en Pic.

Tothom ha descobert qualitats literàries i poètiques en Pere Calders i meravelles inèdites en l'il·lustrador Clauselles, que com ja hem dit, no és altre que el nostre estimat carrabiner Nyerra.

Uns han ponderat la probitat històrica del

llibre, altres l'impecable prosa, altres els gravats evocadors de Nyerra, d'altres la senzilla virtut del llibre de no abastar propòsits desmesurats.

Hom ha pronosticat a llurs autors una immortalitat que, encara no els és peremptòria, puix que per ara són joves i ben parits.

Aquest crític ha dit que «Unitats de Xoc» és el millor llibre de guerra que s'ha publicat en les darreres vint-i-quatre hores...

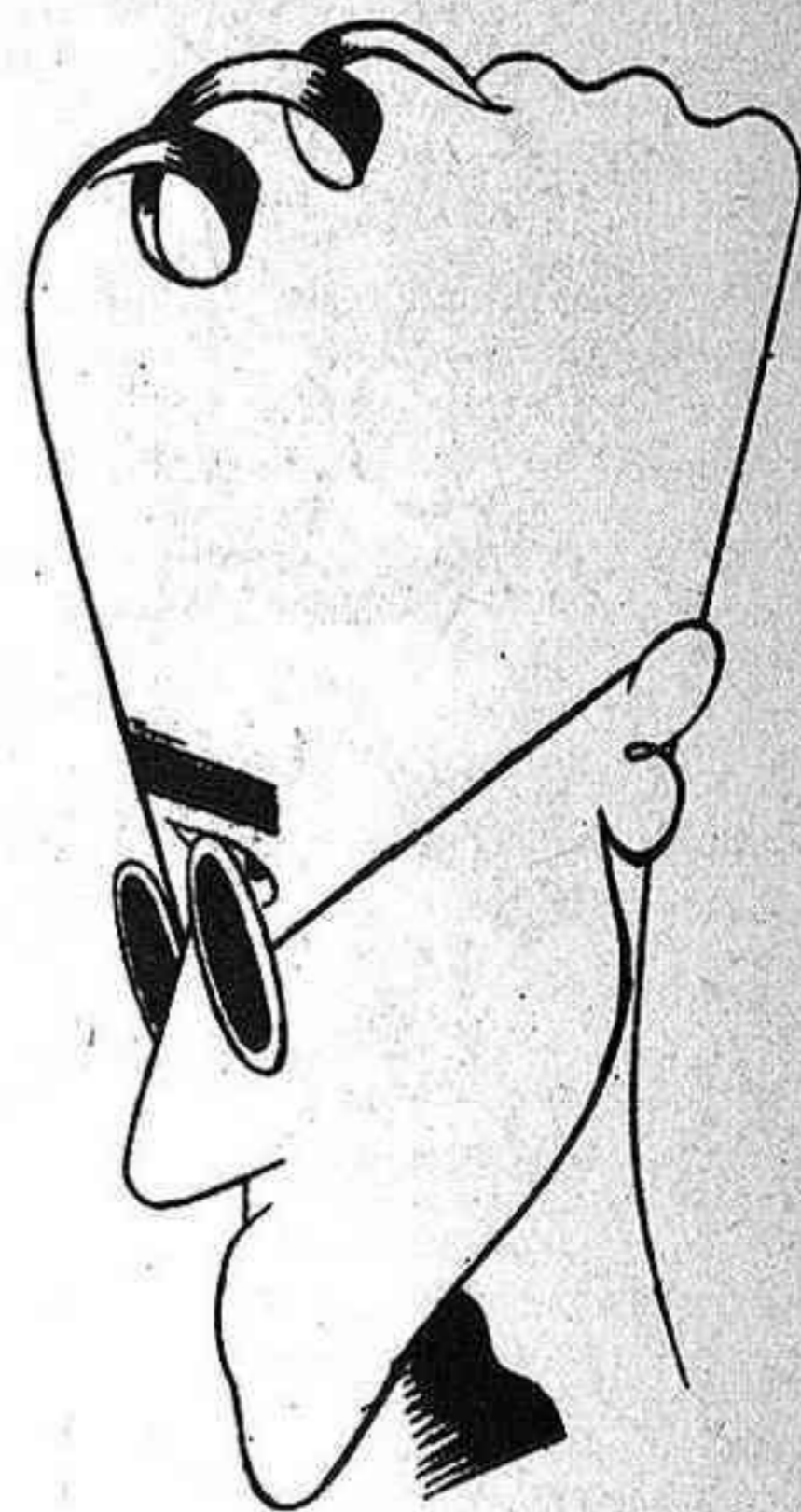
Aquell, ha discrepat afirmant que la bella producció de Calders, il·lustrada per Clauselles, era una delicada aportació a la pau.

Aquest amic ha elogiat l'estil, l'altre l'edició; el de més enllà, el paper i fins i tot hi ha qui ha parlat, entusiàsticament, del relligat.

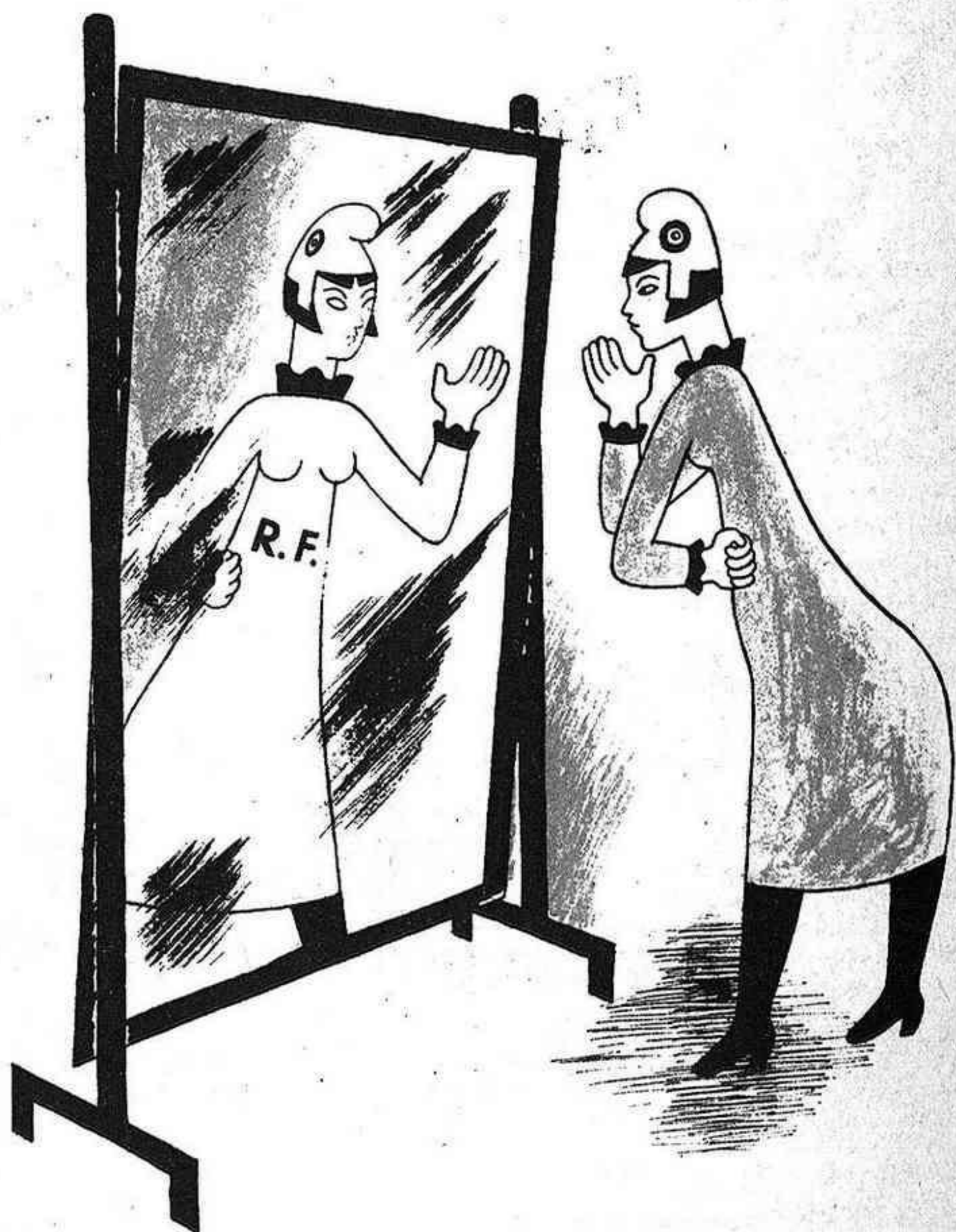
Però tothom s'ha descuidat dues coses, a quina més important i essencial per a la bona vida d'un llibre que s'estimi, si és de guerra com si és de pau i més encara si és de Pere... de Pere Calders.

Sobretot si és de Pere Calders, repetim-ho, que per sobre de tot és i ja ho era abans d'ésser carrabiner, un humorista i ninotaire destacadíssim del millor que teníem a L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, que és com si diguéssim el millor del món.

Per acabar d'arrodonir aquesta afirmació,

afegim que Nyerra es troba en el mateix cas i també era com els lectors de L'ESQUELLA saben sobradament del bo i millor de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, que és com si tornéssim a dir: el millor del món.

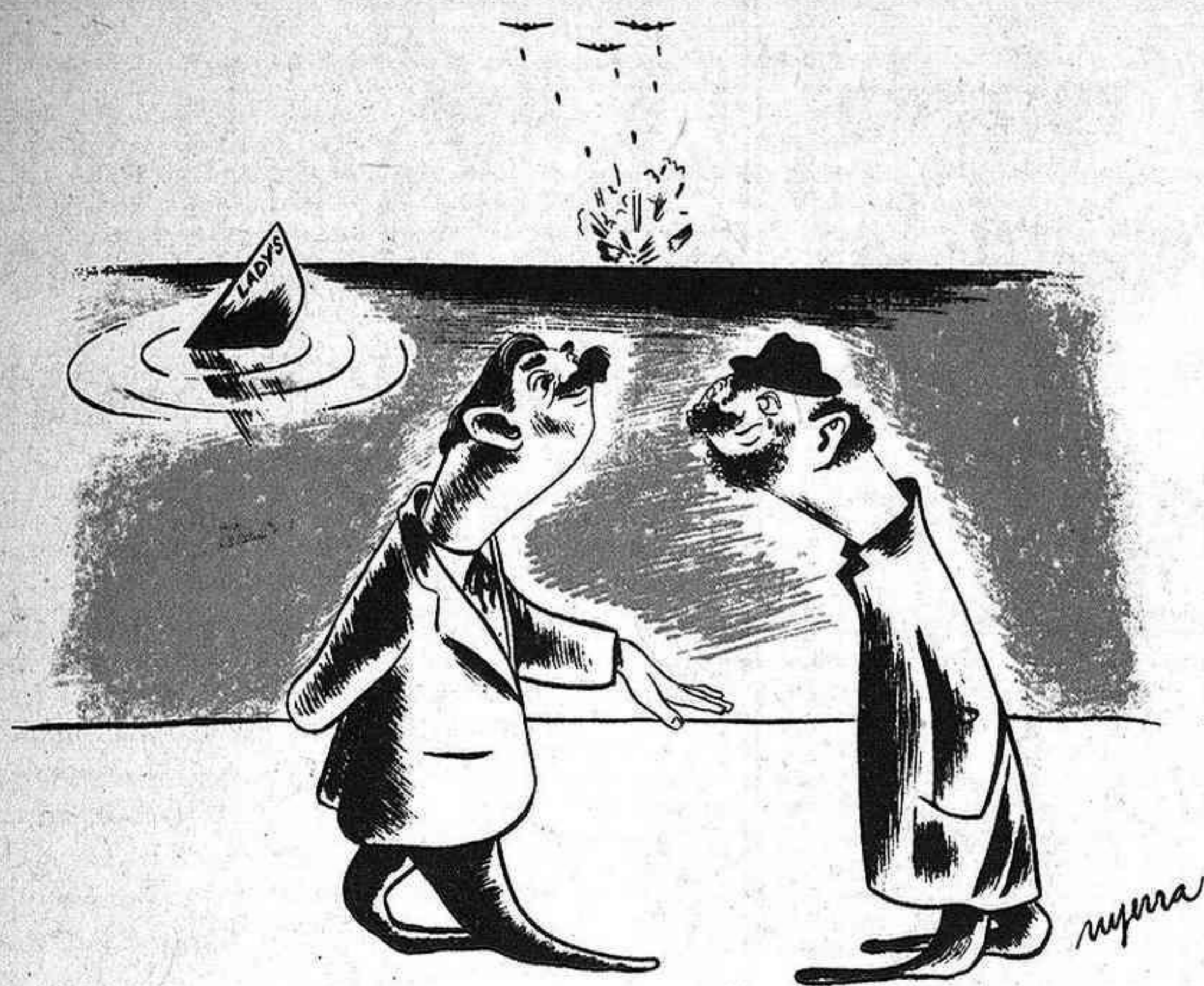

KALDERS

LA LINIA MAGINOT

--Em sembla que si no em bellugo una mica perdré la línia.

(Dibuix de Kalders)

—Per què en diuen la flota metropolitana?
—Que no ho veus? Per què va per sota.

(Dibuix de Nyerra)

Suposem que vostès tornaran a trobar que tenim tota la raó!

Però vostès, com si ho veiéssim, fa estona que malden per saber quines són aquestes dues coses que hom s'ha descuidat de dir del llibre, ja immortal i diverses vegades exhaurit, dels carrabiners de casa nostra.

Doncs bé:

La primera és dir-ne mal.

Vostès hauran observat que és esfereïdora aquesta unanimitat dels elogis, que no s'ha vist enterbolida ni per la més clandestina murmuració, sobre «Unitats de Xoc».

Nosaltres, com vostès sabran, car ens coneixem al través dels nostres escrits i dibuixats, no podríem dormir si tinguéssim tothom content. Però està vist, que aquesta Era de la «unitat» ens havia de proporcionar manta sorpresa.

La segona cosa que hom ha deixat de dir d'«Unitats de Xoc», és que és un bon llibre d'humor.

Això ho trobem més greu i ens ofèn en el voraviu més viu de l'ànima.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, bressol i casal dels heroics camufladors que han donat al món civilitzat el mirall enlluernador d'aquest «llibre verd» que podríem qualificar «la Bíblia dels carrabiners», reclama la primordial virtut d'aquest llibre que es diu «Unitats de Xoc» per començar a ésser xocant des del títol i reivindica la supremacia humorística de la seva ameníssima prosa, per sobre de totes les qualitats que han elogiat aquells que l'han llegit, que són més de la meitat dels que l'han comprat, cosa que encara que sembli exígua, no pot dir-se ni del Quixot i no diguem de L'ESQUELLA, que es llegeix a les barberies, per condemnació de la nostra malaquanyada economia editorial. (Dispensin.)

La posició romàntica en què es col·loca Pere Calders, sempre acompanyat de Nyerra i de tres ninotaires més, tots cinc catalans, davant dels esdeveniments que descriu tan mestriolament en «Unitats de Xoc», és es-

sencialment humorística i d'una tímida solemnial que per a ell voldria Charlot (si fos ros, com en Calders), que és, almenys per nosaltres que hi entenem una estona, un dels humoristes més formidables que han vingut al món.

Aquella resignació filosòfica, barrejada d'emoció, que davant de la mort senten els cinc soldats amb cinc maletes camí de Terol i aquella reflexió sobre les dimensions imprevistes d'un cavall que ha de servir a un dibuixant per anar a les línies de foc del front, del qual aquest confessa que té un concepte «mític», són flors d'un humorisme finíssim que traspua del fons de totes les observacions i situacions d'aquest llibre, que no comença ni acaba, perquè és ple de vida com la palpitació eterna de les entranyes. (Bufa!)

Però potser per dir que és d'humor «Unitats de Xoc» acabariem posant-nos seriosos.

Es que quan tenim raó ens en valem com si fóssim persones com cal.

El lector ens sabrà perdonar, i si no el diverteix prou aquest «judici crític» sobre els nostres carrabiners literats, potser que provi de comprar el llibre i trobarà més esbarjo.

Ens hi juguem un peix que, a la llarga, ens ho agrairan aquells que ens creguin.

Quan nosaltres diem que és un llibre que ens fa quedar d'allò més bé, s'ho poden ben creure.

Nosaltres, mimats per l'èxit, sabem de què va i ens estariem de dir-ho, si no fos quelcom de l'altre món.

A més a més, no fem elogis abans de l'edició com fan alguns inventors de sistemes i autors de volums per a trencar avellanes.

Nosaltres ens envanim d'un llibre que ja està dat i beneït.

Potser a hores d'ara no n'hi haurà per tothom que en voldrà, i «prou»!...

LA CAMARADA REDACCIO

—Que és un nou pas, aquest?
—Sí, el pas... si-ho bé!

(Dibuix de Bofarull)

No es pot fer res davant de les criatures

Henlein també està refredat, i a Ash -- la ciutat dels estornuts -- prepara les noves reivindicacions sudetes

SUDETES DEL CEL

(Dibuix d'Apa)

Subi

AL REFUGI

—Ara fa 21 anys que els soldats nord-americans desembarcaren a Burdeus.
—Ja veu! I sembla que era ahir.

(Dibuix de Subi)

Praga.—Després de prendre cafè amb llet amb Lord Runciman, que ens ha aconsellat que, per informar-nos bé havíem d'escoltar les dues parts, sobretot els sudetes, hem decidit anar a Asch a veure el senyor Hitler.

Hem trobat el Dr. Henlein amb un nas com un tomàquet, refredat fins al capdamunt.

—I això, doctor —li hem preguntat—, com ha anat això?

—Mr. Chamberlain m'ha encomanat el seu refredat... aschl—ens digué amb veu de nas carregat.

—Bé, prenent aspirina i conyac i amb una bona suada li passarà; vostè que és metge...

—Bai si b'hi trobo bolt bé; a bés, no eb sóc pas de metge; bobbés sóc doctor; tots els alebbays, aschl eb sob. Eh això se'bs cabeix... aschl

—Salut!

—Bo, que és cobubista!

—Doncs Jesús!

—Bol que és de Praga! Heill!

—Heil, doncs.

—Aaschl!!!

—Heill!

—Heil Hitler!

—Així, aquest refredat li va bé, vaja, vaja; si més, però...

—Ja suo! Prebaro el bla sudeta que és bre-ciós. Biri: Cob deia el «Times», «The Times», que diuen els abglesos, cob que als territoris sudetes la bajoria sob alebbanys, passarab a ésser d'Alebbanya. I tot llest. Els territoris de Rio Grabde i Sao Paulo, del Brasil, com que hi ha tabts alebbanys, passarab a ésser d'Alebbanya, i tot llest. La Suïssa alebbanya, cob el seu nob ibdica, passarà a ésser alebbanya i tot llest: la provibcia... aschl

—Heil.

—Hitler. La provibcia de la Pampa, a l'Argentina...

—Passarà a ésser alemanya, i tot llest.

—Cob ho sap?

—Perquè hi ha alemanys. I Chile?

—Chile serà alebbany. I a tot arreu ob hi haurà alebbanys eb bajoria és Alebbanya, la Grab Alebbanya del III Reich.

—I on no hi siguin en majoria?

—La casa de dispeses ob hi hagi ub alebbany, serà alebbanya nobbés li dic aixó. A bés a bés, per la llei del trió del dret de les binories, les binories seran les bajories.

—I a les minories, com, per exemple, els argentins de l'Argentina, i els brasilers del Brasil, els txecs dels Sudetes...

—Sí, sí, els frabcesos de Frabça, ell abglesos d'Abglaterra, etc., etc.? Doncs els tractareb cob a sibples binories, o sigui cob a gossos.

—Una darrera pregunta. Per què s'ha refugiat a Asch?

—Bolt natural; berquè el seu nob ja ho ibdica... Aschl

—Heill!

—Hitler.

—Els facciosos cada dia s'entenen menys.
—...?
—No veus que és una "Torre de Babel"?

(Dibuix de Porta)

En competència amb L'ESQUELLA «The Times» el nou col·lega humorístic

Nosaltres tenim Anglaterra pel país més seriós del món. I entre les coses que creïem més serioses d'Anglaterra, hi havia «The Times».

Amb aquell aire tan greu, tan igual, nosaltres que no sabem ni un borrall d'anglès, sentíem pel diari londinenc més respecte que no pas sentíem pel nostre propi pare.

Però en aquests temps calamitosos, els homes i els diaris perden el cap en un tres i no res, per anglesos que siguin. El «Times», menyspreant la City, els lords i l'imperi, ha ingressat brillantment en la corporació de la premsa humorística. D'ara en endavant L'ESQUELLA es podrà dir de tu amb «The Times».

El nostre nou col·lega ens fa la competència d'una manera que ja comença a ésser alarmanant. Sortosament que encara no se li ha acudit publicar una edició catalana, perquè aleshores potser seria qüestió de publicar L'ESQUELLA en anglès, demanant la col·laboració a Bernard Shaw i a d'altres il·lustres firmes de l'humorisme britànic.

Els bromistes que fem aquest vell setmanari barceloní estem avergonyits. Perquè ens tremem el cap i no trobem mai cap idea tan divertida com les que troba, espontàniament, el «Times» de Londres. No negarà el lector que aquest acudit de cedir un tros de Txecoslovàquia a Hitler, per a resoldre el problema centroeuropeu, és una troballa d'humor impagable. Ep, tu, company, que conjuminis les pàgines centrals del nostre setmanari: Quan has escrit una crònica tan suculenta com aquesta?

(Els company alludit no contesta. Ha agafat ja l'avió i se n'ha anat cap a Anglaterra per a

OPTIMISME

—Doni'm un bitllet d'anada i tornada a Burgos.

(Dibuix d'Alloza)

LA SORT DE LA LLETJA

Hitler—l a quant puja, el dot de la púbillia?

(Dibuia d'Alpresa)

CINQUANIA CENIIMS